

10 juli 2020

A Room of One's Own tijdens Covid-19?

Beste UGent community member,

Vlak na de deliberaties krijg ik een uitnodiging om een brief te schrijven over mijn Corona-periode ervaringen. Wat een fijn idee, en zeker geen toeval dat het geïnitieerd werd in mijn faculteit, die van de *Humanities*. Letteren en Wijsbegeerte stond misschien niet in de frontlinie van heldendaden zoals de Covid-19-afdeling van het UZ. We hebben naar mijn weten ook geen grootschalige onderzoekenquêtes gelanceerd. En ik betwijfel sterk of een van mijn collega's in allerijl op één de BOF- of FWO-oproepen voor dringend Covid-19 onderzoek is ingegaan. Maar reflectie, nuance, verbeelding en verbinding door te schrijven? Dat is, onder meer, denk ik ons ding. En met zo'n 26 BA en MA-opleidingen en 132 afstudeerrichtingen hadden vele van mijn collega's, mezelf inclusief, aan onderwijs-crisis-management toch echt wel hun handen vol.

Maar hadden ze mij een brief gevraagd tussen 13 maart en begin juni? Vergeet het maar. Naast opleidingsvoorzitter en hoofd van een onderzoeksgroep ben ik 'jonge' moeder en hadden we in die periode 24/24 zowel een puber als een kleuter in huis. De oudste zal een halve dag naar school geweest zijn op 6 maanden tijd – nota bene een dansopleiding. Op 4 juni ging de kleuterschool voor ons 5-jarig zoontje eindelijk weer open. Een traan van emotie liep over mijn mondkapje toen ik na al die tijd thuis hem aan de schoolpoort uitzwaaide. Maar, toegegeven, wat was dat tegelijkertijd ook een gigantische opluchting.

"Mama kijk! Mama kijk! Mama kijk! Mama kijk! Mama kijk! Mama kijk! Mama kijk! Mama kijk!" Helemaal gek werd ik ervan toen ik probeerde te werken. Die woedeaanval tijdens een 6 uur durende selectiecommissie op MS Teams. Hij smeedt keihard (uit het beeld van de collega's) een volle legodoos tegen de muur. Gelukkig was het net niet aan mij om een vraag te stellen aan een van de potentiële kandidaten en stond de micro uit. "A room of one's own", zoals Virginia Woolf nu bijna een eeuw geleden verdedigde, is wat vrouwen nodig hebben om te schrijven. Me gewoon een volledig dagje ongestoord op iets kunnen toeleggen, wat heb ik daarnaar verlangd.

Weet je nog, die 'vroegere' discussies over overwerkt personeel, de ratrace en administratieve overlast? En weet je nog, we wilden toch ook niet terug naar het 'oude' normaal beaamden we in het begin? Laten we erover waken dat aan de universiteit, en daartoe liefst ook stappen ondernemen, Covid-19 de zaken niet – ongewild – erger maakt. Het gevaar van 'the exacerbation of existing inequalities', zoals ze dat omschrijven in *The Guardian* en *New York Times*. Er zijn intussen genoeg kritische commentaren en studies verschenen: degenen met zorgtaken (gaande van verpleging, verzorging, onderwijs, de dienstensector en schoonmaak), niet exclusief maar vaak vrouwelijk, veelal ook van een sociaal-economisch kwetsbare of

minderheidsachtergrond, trekken aan het kortste eind. De onzichtbare, ondergewaardeerde en onder- of onbetaalde zorg en emotionele arbeid: in de publieke sfeer, maar ook aan het thuisfront. Vrouwelijke academici blijken in deze periode trouwens veel minder manuscripten in te dienen bij de wetenschappelijke *journals*. Tiens, wat een verrassing.

Persoonlijk heb ik écht niet veel recht tot klagen. Toch één vaste job in ons gezin, in goede gezondheid en net vorig najaar naar een huis verhuisd met tuin in een groene Gentse *suburb*. Ook geen gebrek aan affectie en huiselijke gezelligheid tijdens de *lockdown*. Een schril contrast tegenover, bijvoorbeeld, de eenzaamheid, huidhonger en panische angst om ziek te worden waarmee mijn mama kampte op haar appartementje. In tijden van toenemende vervreemding en versnelling – *Beschleunigung* – zoals de socioloog Hartmut Rosa dat in het Duits zo mooi verwoordt, was de vertraging van de eerste weken toch ook zeer welkom. Een adempauze in de dagelijkse rush en het gevoel van geleefd te worden. Geen streepje vliegtuig te bespeuren in die hemelblauwe lucht. Creatief en duurzaam zijn met het beschilderen van lege toiletrollen en knutselen met de bewaarde eierdozen. Een onafgewerkt konijnenhok. Wat lijkt dat alweer lang geleden.

Om het 'goede leven' weer terug te vinden, pleit dezelfde Duitse socioloog voor de *Resonanz*. Resonantie in ervaringen van zingeving en verbondenheid, die te vinden zijn in sferen van bijvoorbeeld religie, kunst en cultuur. Laat dat net het domein van de *Humanities* zijn. En er zijn denk ik raakvlakken met wat in meer populariserende zelfzorg-literatuur wordt verwezen als de 'flow'. Tijdens de prille *lockdown* was daar ook veel aandacht voor: helemaal opgaan in cultuur, muziek, tuinieren, meditatie, yoga, en... schrijven. Tja, enkel voor de geprivilegieerden uiteraard, maar doe het ook maar met die kinderen in huis...

In een van haar recentste brieven vanuit 'the accelerated present of the pandemic' merkt de Italiaanse novellist Francesca Melandri op hoe de lange strijd voor gendergelijkheid 'op één dag werd uitgewist' toen de kinderopvang de deuren sloot. Ik prijs me gelukkig dat de vakantiecampjes gewoon mogen doorgaan. Maar ik maak me toch ook zorgen indien afstandsleren, telewerk en doorgedreven flexibiliteit en beschikbaarheid dé norm zou worden. Zoals de voorstellen om in het middelbaar onderwijs kinderen woensdag thuis te houden. Het neigt naar een verschuiving van maatschappelijke rechten en verantwoordelijkheid – "it takes a village to raise a child" – naar de domestieke privésfeer en het individu.

En niet alle individuen zijn gelijk of hebben gelijke kansen. Laten we aandacht hebben voor die verschillen en ervoor zorgen dat aan de universiteit bestaande ongelijkheden niet worden uitvergroot. Tussen degenen die misschien meer tijd hadden voor onderzoek en degenen met een zware dienstverlenende of onderwijsopdracht. Degenen die in moeilijke omstandigheden moesten voortdoen aan dossiers, doctoraten, lessen en onderzoek en wiens contract misschien afloopt. Dat de ongelijkheid niet vergroot tussen studenten die kunnen terugvallen op een gunstige en ondersteunende thuis-context, mentoren en peer support én degenen die voor veel grotere sociale, economische of gezondheidsbarrières staan, nu en opnieuw in september.

Universiteiten zijn blijkbaar ooit voortgekomen uit kloosters en kathedraalscholen, waar tot recentelijk een nogal select cliënteel zich kon wijden aan zingeving, kennis en waarheid over dé mens. Ze zijn nu toch echt wel dringend aan dekolonisering toe. Wat als de kennis die ze produceren en doorgeven, naast gefundeerd en betrouwbaar, ook emanciperend zou zijn? En wat zou het mooi zijn als de ervaring van elkeen herkenbaar, erkend en gewaardeerd zou worden, als ze als instelling nog meer die menselijke diversiteit zou weerspiegelen?

Met *Blended@UGent* en een pittig nieuw semester in het vooruitzicht heb ik er na die zware periode na wat verlof - zolang de curve blijft dalen en die vakantiecampjes blijven doorgaan - stiekem toch ook wel weer zin in:

“My hope emerges from those places of struggle where I witness individuals positively transforming their lives and the world around them. Educating is a vocation rooted in hopefulness. As teachers we believe that learning is possible, that nothing can keep an open mind from seeking after knowledge and finding a way to know”.

bell hooks, *Teaching Community. A Pedagogy of Hope*, New York: Routledge, 2003, p. xiv.

Chia Longman